

Autorka bestselleru Šest vran

The background of the cover features a detailed illustration of a hand emerging from a red, heavily jeweled sleeve. A scorpion is perched on the wrist, and a ring with a red stone is on the ring finger. The hand is holding a chain. The overall style is dark and gothic.

Leigh
Bardugo

Familiár

FRAGMENT

Familiár

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Leigh Bardugo

Familiár – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetchna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Famíliár

Leigh Bardugo

Přeložila Dana Chodilová

FRAGMENT

Tato kniha je fikce. Všechny postavy, organizace
a události v ní vyobrazené jsou produktem
autorčiny fantazie a součástí fikčního světa.

*Pro mou rodinu – konvertity, exulanty a přízraky.
A mi familia – conversos, exiliados, y fantasmas.
A mi famiya – konvertidos, surgunlis, i fantazmas.*

1. kapitola

Nebýt toho spáleného chleba, mohl to být úplně jiný příběh. Kdyby se kuchařčin syn předchozího večera nevrátil domů pozdě, kdyby kuchařka nevěděla, že se ochomýtá kolem té dramaticky, nezůstávala by vzhůru, nestrchovala by se o jeho nesmrtelnou duši a nekvílela nad osudem budoucích vnoučat. Nebyla by tolik unavená a roztržitá, chleba by se nespálil a pohromy, které následovaly, by postihly nějaký jiný dům než Casa Ordoño, nějakou jinou ulici než Calle de Dos Santos.

Kdyby se to ráno don Marius sklonil a políbil svou ženu na tvář, než se vydal za svými denními povinnostmi, byl by to šťastnější příběh. Kdyby jí byl řekl *má drahá, má holubičko, má krásko*, kdyby si všiml ultramarínů v jejích uších nebo květin, které rozmístila v hale, kdyby manželku nezanedbával, protože se chystal do stájí Hernána Saravii prohlédnout si koně, které si nikdy nebude moci dovolit, pak by se možná doña Valentina neobtěžovala sejít dolů do kuchyně a celá ta následující tragédie by odplula kanálem do moře. Všichni by byli spokojení jako mušle při přílivu.

Doña Valentinu vychovali dva chladní, odtažití rodiče, kteří k ní necítili o moc víc než neurčitě zklamání z její namicovaté krásy a nejistých vyhlídek na dobré vdavky. Nemýlili se. Don Marius Odroño vlastnil ztenčující se jmění, háje

olivovníků, jimž se nechtělo plodit, a dobře stavěný, ale skromný dům v jedné z lepších ulic Madridu. Byl to nejlepší, v co mohla Valentina se svým nezajímavým věnem a ještě nezajímavější tváří doufat. Co se týkalo Mariuse, ten už měl za sebou manželství s bohatou zrzavou dědičkou, která se jen pár dní po svatbě připletla do cesty kočáru a zemřela, přičemž ho zanechala bez dětí a jediné mince z pokladnice svých rodičů.

O svatebním dnu měla Valentina závoj ze zlaté krajky a ve vlasech slonovinové hřebeny. Při pohledu na jejich společný odraz v kalném zrcadle, opřeném o zeď v předním pokoji domu, přepadla dona Mariuse nečekaná touha, probuzená snad nadějí v nevěstinych očích či pohledem na sebe sama ve slavnostním úboru. Nejspíše ho však inspirovaly třešně v brandy, které pojídal celé dopoledne, cpal si je do pusy a pomalu žvýkal, aby nemusel rozmlouvat s novým tchánem. Tu noc padl na svou nevěstu v návalu horečné vášně, ale přestože jí do ucha šeptal romantické verše, podařilo se mu jen pár nemotorných přírazů, než ho postihla závrať a napůl strávenými naloženými třešněmi pozvracel celé svatební povlečení, které Valentina celé týdny vlastníma rukama vyšívala.

V následujících měsících a rocích vzpomínala Valentina na tu noc skoro toužebně, protože Mariusův třešněmi povzbuzený milostný zápal byla jediná známka vášně či zájmu, jakou jí kdy dal najevo. Jakkoli byla pravda, že prostě jen přešla z jednoho domu bez lásky do druhého, neznamenal to, že by ten nedostatek náklonnosti nepocítovala. Chybělo jí vhodné jméno pro touhu, kterou vnímala, a neměla ani tušení, jak ji naplnit, takže se celé dny zaměstnávala tím, že týrala hrstku svých sloužících neustálým peskováním, a přezívala ve stavu neutuchající nespokojenosti.

Proto se také onoho rána vydala dolů do kuchyně – ne jednou, ale hned dvakrát.

Spolu s tím, jak se proslýchaly zvěsti o posedlosti kuchařčina syna dramatickou Quiterií Escárcegovou, byla ta nebohá žena čím dál tím nevyzpytatelnější, a tak ji doña Valentina nepomenula každé ráno kontrolovat. Toho dne, když scházela po schodišti a cítila, jak kolem sílí žár, ji uvítal nezaměnitelný pach spáleného chleba. Málem omdlela nadšením, že si bude mít na co stěžovat.

Jenže kuchařka tam nebyla.

Valentina si umínila na ni počkat. Potila se v horku pece, kypěl v ní vztek a v duchu si chystala dlouhé kázání na téma marnotratnost, nedbalost a další kuchařčiny povahové nešvary. Pak se ale seshora ozvalo zaklepání na dveře. Valentina věděla, že to může být někdo, kdo si přišel promluvit s manželem o jeho olivách. Mohlo to být i pozvání – sice ne moc pravděpodobné, ale už jen ta naděje ji přiměla k pohybu. Nebyl tu nikdo jiný, kdo by mohl otevřít dveře Casa Ordoño. Její manžel dal jasně najevo, že si další služebnictvo nemohou dovolit a že má štěstí, že má kuchařku a děvče na výpomoc v domě. Nedalo se nic dělat, musela potlačit vztek a vydusat po schodech zpátky nahoru, zatímco si do rukávu otírala zpočtenou tvář.

Když se zanedlouho vrátila dolů s nepřečteným dopisem od otce, zastrčeným do šatů, zaslechla, jak kuchařka žvaní s tou malou pomocnicí, která páchla plesnivinou a věčně se potácela po domě s pohledem upřeným na své neohrabané nohy.

„Águedo,“ spustila Valentina, jakmile vtrhla do kuchyně, hlasem chvějícím se oprávněnou výčitkou, „můžeš mi říct, proč si myslíš, že smíš plýtvat majetkem mého manžela a mým časem, a proč jsi zase spálila chleba?“

Kuchařka na ni upřela nechápavý pohled zasmušilých očí zarudlých pláčem nad nezvedeným synem. Pak se obrátila ke stolu uprostřed kuchyně, kde v černé formě spočíval chléb.

Ještě než se tam Valentina podívala, cítila, jak rudne a přepadá ji ponížení jako náhlá bouře. Chleba trůnil jako zlatavý polštář ve svém železném lůžku, vysoký, lesklý, zlatavě hnědý, dokonale vykynutý, dokonale upečený.

Doña Valentina chtěla chléb prohlédnout, šťouchnout do něj prstem a prohlásit ho za podvod. Vždyť ten bochník viděla sotva před pár minutami, zčernalý a zničený, s kůrkou propadlou žárem. A věděla, naprosto jasně *věděla*, že to není jiný pecen vytažený z pece, náhrada za ten první. Poznala přece tu železnou formu s maličko prohnutým rohem.

Bylo to nemožné. Vzdálila se sotva na pár minut. *Nastrojily nějaký švindl*, pomyslela si, *ta hloupá kuchařka a ta tupá posluhovačka, pokoušejí se mě ošidit, udělat ze mě blázna*. To potěšení jim nedopřeje.

„Už se ti to stalo,“ řekla proto zlehka, „a jistě se ti to povede znovu. Dej si pozor, ať se neopozdíš s obědem.“

„Přijde don Marius domů na oběd, seňoro?“

Valentina uvažovala, že kuchařku plácne po té její namyšlené tváři. „Myslím, že ne,“ odpověděla povýšeně. „Ale přijdou dva přátelé. Co chystáš?“

„Vepřové, seňoro. Jak jste chtěla.“

„Kdepak,“ opravila ji Valentina. „Chtěla jsem křepelky. Vepřové je samozřejmě na zítra.“

Kuchařka se na ni znovu zahleděla očima tvrdýma jako uhlíky. „Jistě, seňoro.“

Valentina moc dobře věděla, že chtěla vepřové. Naplánovala jídlo pro domácnost na týden dopředu jako obyčejně. Ale musí dát kuchařce na pamětnou, že toto je její dům a nikdo si tu z ní žerty dělat nebude.

Jakmile doña Valentina odešla, pustila se Luzia do šhubání křepelek a přitom poslouchala, jak si kuchařka vztekle mumlá, zatímco schovává dušené vepřové, tříská hrnci a mlátí pánve-mi. Rozčilovala se, ale maso se dá přece lehce uchovat na zítra. Chování doni Valentiny ještě ztrpčilo Águedinu už tak mizer-nou náladu. Luzia jí za to byla málem vděčná. Vztekla Águeda byla lepší společnice než sklíčená Águeda.

Nespokojenost doni Valentiny se však vpíjela do všeho a s každým jejím příchodem do kuchyně se Luzia bála, že z její hořkosti zkysne mléko nebo shnije zelenina. Teta ji už dávno varovala, že někteří lidé s sebou nosí mizérii jako po-časí, a vyprávěla jí příběh Marty de San Carlos, která dosta-la košem od milého, bloumala po zalesněných stezkách Al-cázarů a plakala tak dlouho a tak usilovně, až se k ní přidali i ptáci. Ještě roky poté přepadl smutek každého, kdo vešel do zahrad a uslyšel ptačí zpěv. Aspoň to tvrdila Luziina teta.

Když Luzia ráno uviděla spálený chleba, nerozmýšlela se, máchla nad ním rukou a zazpívala slova, která ji teta naučila: „Aboltar казал, aboltar mazal.“ *Jiná scéna, jiný osud.* Zazpívala je převelice tiše. Nebyla to tak docela španělská slova, stejně jako Luzia nebyla tak docela Španělka. Doña Valentina by ji však nestrpěla v tomhle domě, dokonce ani v tmavé horké ku-chyni bez oken, kdyby v ní rozpoznala nádech židovství.

Luzia věděla, že by měla být opatrná, ale bylo těžké ne-ulehčit si aspoň něco, když všechno ostatní bylo tak úmorné. Každou noc spala na podlaze v suterénu, na dece z hadrů, které si sešila dohromady, místo polštáře pytel mouky. Pro-bouzela se před svítáním, šla si ulevit ven do studené uličky, pak se vrátila, přiložila do ohně a vydala se na Plaza del Arra-bal pro vodu z kašny. Tam potkala další posluhovačky, pra-dleny a hospodyňky, pozdravila se s nimi, nabrala vědra vody,

naložila si je na ramena a zamířila zpátky do Calle de Dos Santos. Dala vodu vařit, vybrala brouky z prosa a zadělala na chleba, pokud už to neudělala Águeda.

Chodit na trh byl úkol kuchařky, ale od té doby, co se Águedín syn zamiloval do té elegantní dramatičky, to byla Luzia, kdo bral váček s penězi, obcházel stánky a pokoušel se objevit jehněčí, hlavičky česneku a lískové oříšky za nejlepší cenu. Smlouvání jí nešlo, a tak občas cestou zpátky do Casa Ordoño, ocitla-li se sama v prázdné uličce, zatřásla košíkem a zazpívala: „Onde iras, amigos toparas.“ *Kam se vrátneš, přátele najdeš* – a z šesti vajec byl náhle tucet.

Když ještě žila Luziina matka, varovala ji, že si žádá příliš mnoho, a tvrdila, že je to tím, že se narodila v době, kdy zemřela králova třetí manželka. Po smrti panovnice se dvořané vrhali na zdi paláce a kvílení se rozléhalo po celém městě. Člověk by se neměl rmoutit pro mrtvé, prý to ruší zázrak znovuzrození. Jenže smrt královny byla něco jiného. Město mělo truchlit nad jejím odchodem a pohřební průvod se stal představením, jemuž se vyrovnala jen smrt královnina nevlastního syna Carlose o něco dříve toho roku. Luziin pláč, s nímž vstupovala na svět, se mísil s kvílením každého *madrileña*¹ za zemřelou královnou. „Spletlo tě to,“ vysvětlovala jí Blanca. „Myslela sis, že pláčou kvůli tobě, a to ti dodalo velkou ctižádost.“

I když ji teta před podobnými věcmi varovala, jednou Luzia zkusila tím rčením o přátelích rozmnožit mince. Očarovaný váček zvesela cinkal, ale jakmile sáhla dovnitř, něco ji kouslo. Ven se vyhrnulo dvanáct měděných pavouků a odcupitalo pryč. Nezbylo jí než zazpívat nad sýrem, zelím a mandlemi, aby nahradila ztracené peníze, a stejně jí Águeda

1 Madridāna.

vyčinila, že je hloupá a nemožná, jakmile uviděla skromný obsah koše s nákupem. Tak to dopadá s velkou ctižádostí.

Teta Hualit se jen smála, když jí to Luzia vyprávěla. „Kdyby z nás trocha kouzlení mohla udělat boháče, pak by tvá matka umřela v paláci plném knih a já bych se nemusela k tomuhle krásnému domu prošoustat. Máš štěstí, že jsi to odnesla jenom pavoučím kousancem.“

Právě teta ji naučila ona slova, vytažená z dopisů napsaných v zemích daleko za mořem, ale nápěv byl vždycky Luziin. Melodie jí prostě vstoupily do hlavy, příjemně ji brněly na jazyku a rozmnožily cukr, když nebyly peníze na další, rozdělaly oheň, pokud vychladly uhlíky, nebo napravily chleba se spálenou kůrkou. Nenápadné způsoby, jak odvrátit malé pohromy, jak udělat dlouhé dny plné práce snesitelnější.

Nemohla tušit, že doña Valentina to ráno už byla v kuchyni a viděla spálený chleba ve formě. Protože ač se Luzia narodila s jistým nadáním, předvídavost k němu nepatřila. Neměla sklony k vizím ani ke stavům transu. Nedovedla vyčíst budoucnost z rozsypané soli. Kdyby ano, byla by věděla, že má nechat chleba být a že je mnohem lepší přečkat vztek doni Valentiny, než čelit nebezpečí jejího zájmu.

2. kapitola

Valentina neměla žádnou osobní služku, takže bylo úkolem posluhovačky, aby jí každý večer pomohla se odstrojit, zhasit svíčky, stáhnout a zajistit okna a připravit pod postele nočníky. Valentina si děvčete obvykle nevšímala. Pracovalo dobře, ve svých lněných a vlněných svršcích bylo přiměřeně bezvýrazné, prostě typ, který nepřitahuje pozornost. To byl jeden z důvodů, proč Valentina dívku přijala, i když popravdě řečeno, neměla moc na výběr. Plat, který mohla nabídnout, byl malý a v domě s tak omezeným služebnictvem čekala těžká práce.

Ale onoho večera, když jí dívka rozepnula šaty a okartáčovala je od prachu, se jí Valentina zeptala: „Jak se jmenuješ?“

Musela někdy slyšet její jméno, ale sama ho vyslovovala tak málo, že jí neuvízlo v paměti.

„Luzia, señoró,“ odpovědělo děvče a ani nevzhledlo od práce.

„Máš nějakého nápadníka?“

Luzia zavrtěla hlavou. „Ne, señoró.“

„To je smůla.“

Valentina čekala, že uslyší zamumlané *ano, señoró*, ale Luzia, která skládala šaty a ukládala je do truhly, poznamenala: „Jsou horší věci než samotná ženská.“

Byla jsem spokojenější v matčině domě. Jakmile ta nečekaná myšlenka bleskla Valentíně hlavou, přepadl ji tíživý smutek. Ačkoli samozřejmě nebylo větší hanby než neprovdaná dcera, nebylo nic zbytečnějšího než ženská bez manžela a dětí. *Je tahle holka šťastná?* zabrněla Valentíně na jazyku otázka. Mlaskla a spolkla ji. Co na tom záleží, jestli je služka šťastná, hlavně že dělá svou práci.

„S kuchařkou jste si myslely, že se dnes pobavíte na můj účet, co?“

„Ne, seňoro.“

„Vím, co jsem viděla, Luzie.“

Dívka vzhlédla a Valentina žasla, když spatřila její temně hnědé, skoro černé oči.

„Co jste viděla, seňoro?“ zeptalo se děvče a jeho pohled připomínal kluzkou říční skálu. Valentinu najednou přepadl tísnivý pocit z toho, že jsou spolu v pokoji samy, že je dům tak tichý, že je tak slabá. Připadala si, jako by otevřela kredenc a objevila v ní vlka.

„Nic,“ vypravila ze sebe, zaražená z toho, jak se zajíkla. „Neviděla jsem nic.“ Vstala a přešla po pokoji. Rozvaha se jí vrátila, jakmile se od dívky trochu vzdálila. „Díváš se moc drze.“

„Omlouvám se, seňoro,“ zahučela Luzia a sklopila oči k podlaze.

„Běž,“ pobídla ji paní a rádoby nenuceně mávla rukou.

Sotva Luzia odešla, zavřela za ní Valentina dveře na zámek.

Tu noc Luzia nemohla usnout a následující den nic neriskovala. Počkala, až voda začne vřít sama, nezpívala jí, aby to urychlila. Nabrala dřevo na oheň a neřekla ani slovo, aby ho zapálila. Pořádně si vydechla, teprve když pospíchala po ulici

do kostela svatého Ginése. Doña Valentina ji od toho incidentu s chlebem sledovala jako ostříž. Nepátrala po magii, myslela si, že ji Luzia s kuchařkou chtěly nachytat na nějaký žertík.

Nicméně nehrozilo, že by ji paní sledovala v ulicích. Žádná žena jejího postavení nemohla opustit dům bez doprovodu manžela, otce nebo kněze. Luzia slyšela o bohatých dámách, které si zlámaly kosti kvůli pádu z oken svých domů. Jedna prý dokonce zemřela, protože se tak moc snažila zahlédnout něco nového, že se příliš vyklonila. Někdy, když byla Luzia unavená nebo ji bolela záda, hrála sama se sebou hru: Vyse-
dávala by raději celý den na polštáři a vyšívala, ale viděla by jenom svět za oknem? Nebo by raději šla znovu ke studni? Když byla vědra prázdná, byla odpověď jasná. S plnými také, jen naopak.

Procházela kolem domu a cítila, jak ji doña Valentina sleduje z okna nahoře, ale odmítala vzhlednout. Jak nejrychleji ji nohy nesly, zamířila do Svatého Ginése. Zákruty prašných ulic znala dobře, cesta jí pod nohama ubíhala.

Teta jí kladla na srdce, že se v kostele musí nechat vidět každý den, ale když dívka vešla do setmělé chrámové lodi, myslela jen na matku, uloženou někde pod nohama. U Svatého Ginése věčně někoho pohřbívali, kameny dlažby se zvedaly, znovu usazovaly a pak zase uvolňovaly, těla se přeskupovala, aby se udělalo víc prostoru.

Blanca Cotadová umřela v chudinské nemocnici a její tělo nesli ulicemi spolu s dalšími mrtvými, aby farní duchovní mohli vybírat almužny a uspořádat mši za zesnulé. Luzii tehdy bylo deset. Pamatovala si matčino učení o pravých modlitbách, které je třeba odříkat, zněly jí v hlavě jako tajná ozvěna. Byla to hra, kterou s matkou často hrávaly, říkaly jednu věc a myslely si jinou, předávaly si útržky hebrejštiny jako otlučené talíře. Luzia nevěděla, jestli ji Bůh slyší, když se

modlila v chladných stínech kostela, jestli rozumí jazyku, jímž k němu promlouvá. Někdy jí to dělalo starosti, ale dnes ji tížily jiné věci.

Vyšla východními dveřmi kostela ven do zahrady se sochou kojící panny Marie. *Mohla by to být Ruth*, řekl kdysi její otec, *mohla by to být Esther*. Ale matka pocházela z dlouhého rodu vzdělaných lidí a šeptala jí: *Tyto sochy nejsou pro nás*. Luzii nesly nohy klikatou ulicí vedoucí na Plaza de Las Descalzas a dál k cihlovému domu s vinnou révou vytesanou nade dveřmi. Chodila sem každých pár týdnů, ale kdyby mohla, přicházela by každý den. Vždycky měla v košíku čisté prádlo, aby mohla tvrdit, že ho nese Hualitině služce, kdyby se jí někdo zeptal. Ale nikdo se nikdy neptal. Luzia věděla, jak se udělat neviditelnou.

Jednou viděla, jak tetin dům opouští Víctor de Paredes, Hualitin patron. Byl oblečený v černém sametu a nastoupil do ještě černějšího kočáru, jako by mizel v temné jámě, v kousku noci, který se nepoddal odpolednímu slunci.

Aby se vyhnula otázkám, prošla tehdy kolem Hualitiných dveří a předstírala, že má namířeno někam jinam, ale neubránila se nahlédnutí do kočáru. Zahlédla jen de Paredesovy boty a naproti němu v rohu schouleného útlého, churavě vypadajícího mladíka s lesklou a hladkou kůží, s vlasy bílými jako hrud' holubice, s očima lesknoucíma se jako škeble ústřic. Střetla se s jeho bledým pohledem a měla zvláštní pocit, že stoupá ze země. Pospíchala dál a zpátky se vrátila teprve tehdy, když si byla jistá, že kočár odjel. Byla ještě zima, a tak ji překvapilo, že mandloně vykukující přes zdi v tetině ulici už propukly v květ a větve měly obsypané chumáči chvějících se bílých květů.

Dnes tu žádné mandloňové květy nebyly ani před domem nestál kočár temný jako noc. Dveře jí otevřela teta Hualit osobně a s úsměvem ji pozvala dál.

V módě teď byly tuhé krajky a černý samet. Od té doby, co se Hualit stala Catalinou de Castro de Oro, milenkou Víctora de Paredese, nosila je, kdykoli vyšla z domu, ale doma, na elegantním dvorku se zurčící fontánou, si oblékala háv z pestrého hedvábí a husté černé vlasy se jí plazily po ramenou ve vlnách navoněných medovým balzámem.

Luzia věděla, že je to všechno pro efekt. Muži jako Víctor de Paredes měli zálibu v exotičnu a Hualit byla ještě lákavější než aframon, který přivázeli v bříchách svých lodí. De Paredesova plavidla se nikdy nepotopila, ať bylo moře jakkoli bouřlivé, a po celém městě se šeptalo, že je to známka boží přízně, ale zde na dvoře se rozplýval, že Catalina de Castro de Oro je jeho talisman pro štěstí, a Luzia často uvažovala, jestli se tetě podařilo patrona očarovat, neboť její štěstí bylo tolik svázané s tím jeho.

„Něco je špatně,“ spustila Hualit, hned jak se za Luzií zavřely dveře. Chytila neter za bradu a zadívala se jí do tváře, prsty ji svírala jako železnými kleštěmi.

„Když mě pustíš, tak ti tu záhadu vysvětlím.“

Hualit si odfrkla. „Mluvíš vztekle, ale cítím z tebe strach.“

Pokynula Luzii, aby se s ní posadila na nízký gaučik v rohu dvorku, důmyslně obložený vyšívánými polštáři. Nic z toho nebylo vyloženě maurské, ale bylo to natolik dekadentní, aby měl de Paredes pocit něčeho zakázaného. A to Hualit vyhovovalo. Všechno na ní bylo jemné a svěží, medová pleť, zářivé oči. Luzia často litovala, že se nenarodila aspoň s kouskem tetiny krásy, ale Hualit vždycky jen mlaskla jazykem a odbyla ji: „Ty nejsi na krásu dost moudrá, Luzie. Utratila bys ji jako minci.“

Hualitina služka Ana postavila na nízký stolek víno a talíř s olivami a datlemi a poplácala Luzii po rameni jako oblíbeného psíka. Byla to jediná služka, kterou si teta držela,

podsaditá žena se stříbrnými vlasy spletenými do tří copů na zádech. S oblibou hrávala karty a žvýkala anýzová semínka, ale nejdůležitější bylo, že nikdy neklevetila.

„Jak víš, že jí můžeš věřit?“ zeptala se Luzia, když služka odešla.

„Měla tisíc příležitostí mě zradit, a nikdy to neudělala. Kdyby čekala na vhodnou dobu, ještě by umřela, než se jí dočká.“ Hualit nalila víno do malých jadeitových kalíšků a zeptala se: „Proč se na to ptáš až teď? A proč se tváříš tak ustaraně? Máš mezi obočím vrásku, jako by ti do čela zaťali rýč.“

„Nech mě u sebe,“ vyhrkla Luzia, i když to neměla v plánu. Začal už podzim a listy vinné révy, které se vinuly kolem sloupků na dvoře, nabraly jasně oranžovou barvu, místy odpadly a odhalily šedé pletence stonků, plody byly dávno sklizeny na sušení. „Nedokážu se do toho domu vrátit.“ Bylo dost zlé se doni Valentiny bát a nesnášet ji, ale litovat ji a sledovat její osamělou hlídku u okna, čekání na manžela, který pořádným manželem není, to bylo přímo nesnesitelné.

„Tvůj otec by mi nikdy neodpustil, že jsem pošpinila tvou čest.“

Luzia se zamračila. „Odejdu z Casa Ordoño se zničenými zády a oteklými koleny, s rukama drsnýma jako písek, ale má vzácná poctivost zůstane nedotčená.“

Hualit se jen zasmála. „Přesně tak.“

Luzia měla sto chutí roztržít jadeitový kalíšek o dlažbu, jenže víno bylo moc dobré a půlhodinka strávená po jídání datlí a posloucháním Hualitiných historek ze dvora příliš vzácná. Poté, co zemřela Luziina matka a jejich rozkolísané životy se proměnily v zeměřesení, doufala, že ji Hualit zaměstná ve svém domě, ale otec byl tehdy ještě příliš spořádaný a zakázal jí to. „Kdybys pracovala v domě hříšnice, znamenalo by to konec tvé poctivosti. Nikdy by ses nedočkala manžela ani vlastního domu.“

Luzia by moc ráda věděla, jak by si mohla někoho najít, když se celé dny lopotí v Casa Ordoño a plní rozkazy doni Valentiny. Přistihla se, že když putuje na trh, hledí do tváří všem mladým mužům – ba i těm starým –, ale až příliš dobře se naučila být neviditelná. Kolem řezníků, prodavačů ryb a farmářů procházela nezaznamenaná. Bylo jí už dost přes dvacet, ještě neměla nápadníka a nikdy nikoho nepolíbila – až na jednoho opilce, který ji popadl na tržišti a pokusil se o ni otřít svou zarostlou tvář, než ho nakopla do holeně.

Slyšela a viděla toho hodně. Muže a ženy na kolenou v úzkých uličkách, sukně nahoře, kalhoty dole, krásy pod závoji v kočárech na Pradu, nóbl dámy i děvky, ve tmě od sebe nerozeznatelné. Oplzlé řeči linoucí se ze stánků na náměstí. *Co dělá ženu dobrou ženou?* nadhodil kněz před skupinou pouličních umělců směřujících na *mentidero*². *Když je zručná s jehlou*, obrátil se jeden mladý herec k davu. *Má talent pro konverzaci*, pokračoval. *Nebo v sobě sevře chlapovi ptáka, až ten chlap uvidí všechny svaté*, houkl a dav se rozchechtal, zatímco kněz hřímal, že všichni shoří v pekle.

Když onemocněl otec dona Mariuse, poslali Luzii do jeho domu, aby starci pomohla s koupelí. Odvedli ji do jeho ložnice a ona zůstala stát zády k zavřeným dveřím, svírala lavor plný vody, mýdlo a ručník a v duchu si šeptala každou modlitbu, kterou znala, přesvědčená, že ji nechali o samotě s mrtvolou. Pozorovala to vyschlé tělo, až si všimla, jak se propadlý hrudník zvedá a klesá. Avšak když se starce pokusila omýt, chňapl ji za ruku a přitiskl si ji na přirození. Působilo v její ruce jako myš, měkká a pulsující. Měl sílu, ale ona mu druhou rukou zacpala nos a pusou a držela je, dokud ji nepustil. Tiskla mu ruku na tvář, až mu usazené oči lezly z důlků. „Teď vás umyju,

2 Místo, kde se lidé scházeli, klevetili, vyměňovali si drby.

done Estebane, a vy budete ležet a ani se nehnete, jinak vám tu vaši žížalu utrhnu.“ Pak už byl poslušný. Zdálo se, že ho to skoro těší.

To byly veškeré její zkušenosti s mužskými těly.

„Musí přece existovat něco víc,“ řekla, odložila víno a zavřela oči. „Proč mě učili číst, když mám žít život bez knížek? Proč mě učili latinu, když i papoušek toho namluví víc než já?“

„Jenom Bůh ví, k čemu jsme předurčeni,“ odtušila Hualit. „Dej si ještě datle. Jsou dobré na kyselý žaludek a na sebelítost.“

3. kapitola

Jakmile pomocnice odešla do kostela, vytáhla doña Valentina malou stříbrnou vidličku. Šaty, které si rozložila na klíně, nebyly její oblíbené, ale byly jedny ze tří, které vlastnila. Nové stříhy byly prosté a strohé. Měly zdůraznit útlý pas – ten si udržela, protože nikdy neodnosila děti – a měly být zdobené pásy perel a drahokamů – které neměla. Dvěma hroty zachytila nit a zatáhla, až se roztrhl šev. Taková věc se snadno opraví, pokud by její záměr nevyšel.

Valentina vlastně nevěděla, proč to udělala, ale nemohla přestat myslet na ten chleba, na kuchařčinu bezvýraznou tvář, na děvče couvající od stolu. Pokud to byl vtip, nezdálo se, že by se jím bavily. Kuchařka byla rozčilená a rozptýlená jako vždycky, ale ta posluhovačka Luzia vypadala vyděšeně.

Valentina slýchala zvěsti o iluzích a zázracích u dvora. Lucrecia de León měla sny o budoucnosti, diskreditovaný věstec Piedrola tvrdil, že mluví s anděly, a rodina Mendozů prý zaměstnávala zbožného mudrce, který dokázal pohybovat předměty jen vlastní vůlí. Jistě, Valentina nikdy nic z toho neviděla. Nikdy nedostala pozvání do sídla La Casilla, natož do Alcázaru, a nikdy ani nedostane. *Ledaže...*

Jenže její *ledaže* páchlo zoufalstvím, a jak se tak hrbila nad švem sukně a odtrhávala nitě, jako když pták vytahuje červy, dělalo se jí zle znechucením nad sebou samotnou. Ta

hanba se belhala za ní, poháněla ji kupředu, nutila ji k nejhoršímu.

Jakmile se Luzia vrátila z kostela, sešla Valentina do kuchyně. Houkla na kuchařku a prohlásila, že v rýži jsou červi. Rozsypala ji po zemi, aby ji děvče muselo smést, lézt po košenou a hledat zatoulaná zrnka. Vyžádala si vodu na koupel, přestože se myla předcházející den, a když se trocha vylila na podlahu, plácla Luzii do tváře tak, až se dívka zapotácěla.

Valentina byla rozrušená, rozhozená, jako by se jí život vymkl z ruky, jako by se najednou pomátla. Nebylo nic, čeho by nebyla schopná.

„Přines mi šaty,“ zavrčela. „A pospěš si.“ Málem čekala, že jí z dásní vyrazí tesáky, z konečků prstů drápy. V okenním skle užasle studovala bledý měsíc vlastní tváře a skoro zapomněla pozorovat Luzii, která vytáhla černý samet z truhly. Objevila roztržené místo a zaváhala. Valentina viděla, jak vzhledla a ujistila se, že paní stojí zády k ní. Pak se ozvalo tiché broukání.

Luzia roztřepala sukni a přinesla šaty své paní. Valentíně se třásly ruce, když si je přebírala.

Trhlina byla zacelená.

Luzia poznala, že se dopustila strašlivé chyby, hned jak pohlédla do očí doni Valentiny. Dnes večer byly divoké, měly proměnlivou modrou barvu rozbouřených vod.

Stála se svou paní v tichu ložnice a obě držely černé šaty, jako by se je chystaly zase složit, schovat a zapomenout na ně.

„Dnes večer přijdeš k večeři,“ promluvila Valentina a olízla si bezbarvé rty. „Až se bude podávat ovoce, předvedeš se.“

Luzia nedokázala vymyslet, co říct, kromě: „Nemůžu“.

„Uděláš to,“ nařídila jí Valentina a začínala se usmívat. „Musíš.“

„Já nevím, co ode mě chcete.“

Valentina ji chytila za zápěstí. „Nech toho,“ zasyčela. „Spravila jsi mi díru v šatech. Spravila jsi chleba. Uděláš to, nebo tě dnes večer vyženu na ulici. Mysli na to, co by to znamenalo pro samotnou ženskou bez práce, bez ochrany. Mysli na to, než mě znovu odmítneš.“

Luzia nebyla schopná uvažovat, nedovedla se v té situaci zorientovat. Nemohla udělat, co po ní Valentina chtěla. Její magie byla bezvýznamná záležitost, jen zábava, trik pro oči. V rukou chudé, ale zbožné křesťanské ženy se jí nebylo třeba bát. Avšak kdyby se někdo podíval pořádně, co by viděl? Co kdyby se někdo obtěžoval prozkoumat Luziin rodokmen, ptát se, co byli zač její rodiče, její prarodiče? Otcova rodina byla z Portugalska. To by možná ztížilo zkoumání její minulosti. Jenže co matčina strana rodiny? Všichni mrtví, pochovaní nebo spálení, ale pro ni stejně nebezpeční, jako by stáli na ulici a modlili se. *Řekni, že jsi jen prostoduchá holka, hloupá holka, co se naučila pár magických slov a jen si tak hraje.* Jenže až se doña Valentina zeptá, odkud se ta slova naučila, co řekne?

Valentina zřejmě viděla v její tváři jistou kapitulaci, protože ji pustila a zlehka poplácala po ruce. „Než za námi přijdeš, vezmi si čistou zástěru. A nehrb se, vypadáš, že čekáš, kdy přiletí rána.“

Luzia šla ten večer po svých dalších povinnostech jako v transu. Pomohla kuchařce připravit studené saláty, vyválet těsto na závin, natenko nakrájet volský jazyk. Naplnila teplou vodou s levandulí malé misky, v nichž si budou hosté oplachovat ruce. Teta Hualit jí s oblibou popisovala hostiny v domech svých bohatých přátel, kde se podávaly stovky pokrmů a mezi jednotlivými chody hosty bavili šašci a tanečníci. To nejlepší, co mohli nabídnout Ordoňovi, byl rybí závin, volský jazyk a salát. Luzia odnesla závinu nahoru

a položila je na těžký stůl u zdi jídelny. Valentina měla jídlo servírovat sama.

Nahoru po schodech, dolů ze schodů. Chody následovaly jeden za druhým rychleji, než by měly, což naznačovalo, že hovor vážne a večer se nedá považovat za úspěch. Luzia naranžovala jazyk na ták, nalila omáčku do džbánu a poslouchala, jak si kuchařka mumlá *Escárcegová, Escárcegová, Escárcegová*, jako by jméno té dramaticky byla nadávka.

Vzpomněla si, co Valentina řekla o jejím postoji, a napřímila se, ale bylo těžké zbavit se služebnického šourání, které si tak pracně osvojila. Nejlepší je být nenápadná. Nejlepší je být nepovšimnutá. Nejraději by se rozběhla za Hualit, ale to by jí musela přiznat, jak hloupě se zachovala. *Co jsem to udělala?* ptala se sama sebe znovu a znovu. Co si teď počít?

Odpověď musela být samozřejmě *nic*. Jednoduše neudělá nic. Zůstane stát v čele stolu, bude se tvářit hloupě, možná se něčím polije. Trochu ponížení přechká a doña Valentina to vydrží taky. Možná že Luzii vykopne na ulici, ale třeba se nad ní slituje, třeba se jí nepovede najít jiné zoufalé děvče, které by se smířilo s tak bídným platem. *Možná se hosté rozejdou domů, ještě než se bude servírovat ovoce*. Luzia se podívala na hrušky, červené a nadučené, naložené ve víně a spočívající na krásné míse. Poslouchala, doufala, že uslyší skřípání židlí, jak se stolovníci nahoře zvedají od stolu, jak se přední dveře otvírají a zavírají, jak se hosté loučí. Avšak místo toho zaslechla jen hlas doni Valentiny. Její šepot se nesl ze schodů jako vinoucí se pramínek dýmu. „Luzie.“

Kuchařka se rozesmála, když viděla, jak si Luzia váže kolem pasu čistou zástěru. „Strojíš se do své nejlepší róby?“

„Slyšela jsem, že Quiteria Escárcegová má dva milence a nechá je, aby si ji brali oba najednou,“ vyštěkla Luzia a vyčutnávala si krátké zlomyslné potěšení při pohledu na to, jak kuchařce spadla brada. Chopila se hrušek na stříbrné míse.

Půjdu za tetou Hualit, pomyslela si, když stoupala do schodů. Dojdu pěšky do Toleda a začnu nový život. Stanu se žebrákem jako otec. Až na to, že pro ženu to není bezpečné zaměstnání.

„Servírovat bude Luzia,“ oznámila doña Valentina, když dívka vešla s hruškami.

Na příborníku, na jídelním stole i na krbové římse plály svíčky. Ve šlechtickém domě se to očekávalo, ale Luzia věděla, že teď budou celé týdny jíst chleba a sardinky, aby ty výdaje vynahradili. Don Marius seděl zhroucený v čele stolu, vypadal zasmušile a znuděně.

Luzia pomalu obcházela pokoj, nejistě si podpírala ták s hruškami ohbím lokte, ve druhé ruce držela těžkou lžící a vnímala ticho nepřerušené klábosením ani smíchem. Cítila na sobě dychtivý Valentinin pohled. Ostatní hosté si jí nevšímali – dnes tu byli jen dva, don Gustavo a jeho šperky ověšená žena.

Když konečně přesunula poslední hrušku z tácu, obrátila se a zamířila zpátky ke dveřím. Nohy ji brněly.

„Luzie!“ vyštěkla Valentina ostře.

Luzia ztuhla se stříbrným tácem v rukou.

„Není jí něco?“ zašeptala návštěvnice, šňůry perel se zaleskly jako světlo na vodě.

„Polož ten ták a pojd' sem,“ nařídila jí Valentina hlasitým, jasným hlasem. „Luzia nám něco ukáže, malou zábavu pro hosty.“

Po těch slovech se žena naklonila dopředu. „Zazpívá nám? Miluji *villancicos*³. Ozývají se z trhu celé dopoledne.“

Don Marius se na židli zavrtěl.

Doña Valentina vytáhla z kapsy spálenou housku a položila ji na stůl. Vypadalo to, jako by někdo hodil do okna kámen a ten přistál mezi vzácnými skleněnými poháry a staromódními kovovými tácy.

3 Lidové popěvky.

Don Marius se nelaskavě zasmál. „Zbláznila ses?“

„Předvede nám nějaký trik?“ zajímal se don Gustavo a hladil si vousatou bradu. „V Córdobě jsem viděl dívku, která si nacpala do pusy celý pomeranč.“

Doña Valentina našpulila rty nad tou oplzlostí, ale víc dělat nemohla. „Luzie,“ pobídla ji.

Něco lehkomyšlného v Luzii chtělo sáhnout po housce, spravit ji, udělat z ní zase chutnou věc, ale držela ruce svěšené u boků. Počká Valentina do rána, nebo ji vyhodí na ulici už dnes? A jestli ano, vezme si ji k sobě Hualit? *Nedělej nic*, nařizovala si. *Bud' nic*. Když se dost vynasnaží, možná se pomalu rozplyne v kamenných zdech.

„No?“ ozval se don Gustavo.

„No?“ opakoval don Marius.

Doña Valentina se natáhla a pořádně ji štípla do paže, ale Luzia se nepohnula.

„Pošli ji prostě zpátky do kuchyně,“ pobídl manželku don Marius. „Je pozdě.“

„Tak moc pozdě není,“ namítla jeho žena.

Luzia nevzhledla od stolu, od spálené housky a svíce, ale zaznamenala ve Valentinině hlase trápení. Večer by neměl končit tak brzy. Pokud ano, znamenalo to neúspěch hostitele a hostitelky, a když se to rozneslo, následovalo méně přijatých i vydaných pozvání. Valentina bude vysedávat v okně a jíst s donem Mariusem sama. Nicméně to nebyl Luziin problém, ona ho řešit nemusela.

Don Gustavo si povzdechl a odstrčil se od stolu. „Je načase, abychom se –“

„Luzia nám něco ukáže,“ stála si za svým Valentina.

„Co je to s tebou?“ zavrčel don Marius. „Je to trapné pro mě i pro tento dům.“

„Já jenom chtěla –“

„Není větší břemeno než mít na krku manželku hlupačku. Omlouvám se vám, done Gustavo, přátelé.“

„Prosím,“ naléhala Valentina. „Kdyby... kdybyste viděli –“
„A ona bude blábolit pořád dál.“

Don Gustavo se zasmál. „Jakže to říkají básníci? Bůh dal ženám krásu, aby sváděly muže, a řeč, aby je přiváděly k šílenství.“

Luzia původně nemínila zvednout pohled. Nechtěla vidět lesk slz ve Valentiniých očích, úšklebek ženy s perlami, dona Mariuse a dona Gustava, samolibé a brunátné vínem. Neměla v úmyslu sáhnout po číši z benátského skla, svatebním daru, který doña Valentina vytahovala jen při zvláštních příležitostech, průzračném a dokonalém jako kapka deště.

Mrštila pohárem o stůl.

V pokoji se rozhostilo ticho. Hosté na ni zírali. Žena s perlami si přikryla ústa rukou.

Luzia si připadala, jako by se vznášela, proploovala stropem a střechou až do večerní oblohy, jako by její paže ztratily tvar, prohnuly se a proměnily v křídla. Valentina by poznala ten cit, který se Luzii rozléval v žilách, ten dravý a hrozný potenciál, tu bláznivou odvahu, která ji přiměla rozsypat rýži a vlepit Luzii políček. *Není nic, co bych nedokázala.*

Luzia rychle a rázně tleskla, zakryla tím slova písně, která přitom zašeptala, krátké zabroukání. Roztáhla dlaně nad střepepy rozbitého poháru, ty se shlukly k sobě jako okvětní plátky v neviditelném vánku, rozechvěly se a v jediném okamžiku se zase scelily v pohár.

Hosté zalapali po dechu. Valentina šťastně vydechla.

„Chvála našemu Pánubohu!“ vykřikl don Gustavo.

„Úžasné!“ žasla jeho žena.

Don Marius na to hleděl s otevřenou pusou.

Luzia viděla vlastní odraz v poháru, proměněném a zároveň nezměněném, dokonalém a zničeném současně.

4. kapitola

Luzia nemohla spát. Ležela na hliněné podlaze ve spí-
ži a hleděla nahoru na police, na nádoby s marmelá-
dami, na spletené provazy česneku, na šunky visící
jako končetiny bez těl. Napadlo ji, že rozsvítí svíčku a po-
kusí se číst, ale měla jen příručku Aleja de Venegase o dob-
rém umírání. Teta jí ji dala při její poslední návštěvě a Luzia
si ji schovala za nádobu s naloženými vejci, které se nikdo
nikdy nedotkl.

„Příště bych chtěla nějaké básně,“ zaprosila.

Hualit se jen zasmála. „Ber, co je, a buď ráda.“

Luzia však věděla, že teď by ji neuklidnila ani poezie. Ne-
plakala, ale přála si, aby to dokázala. Místo toho jen hleděla do
tmy, neschopná vstřebat, co udělala. Bylo jí, jako by stála u zdi
a vzhlížela nahoru. Netušila, jak vysoká je ta zeď, jak je široká
ani jaký tvar má celá stavba. Dívá se na palác, nebo na vězení?

Je po všem, namlouvala si. Je to za mnou. Valentina se uklid-
nila. *Přijde ráno a ty se vzbudíš, zaděláš na chleba, dojdeš na trh
a bude to.* Opakovala si to znovu a znovu, až konečně usnula.

Když přišlo svítání, vzduch byl chladný a až na kočky,
rolníky a rybáře pokřikující odněkud poblíž náměstí na uli-
cích ještě nikdo nebyl. Došla ke kašně, naplnila vědra a sna-
žila se nepřemýšlet. Na své židli u stánků prodávачů ryb se-
děl Lorenzo Botas. Vysedával tam celý den, vracel drobné,

balil makrely a chvilkami si zdříml, dokud si ho jeho syn nepřehodil přes ramena a neodnesl domů.

„To má na svědomí to mučení, garrucha,“ řekla jí jednou Águeda. „Pověsili Lorenza ze stropu a na nohy mu dali závaží. Pak ho natahovali. Nevím, kolikrát za sebou. Kostí už se mu nikdy nespravily.“

„Proč ho inkvizitoři sebrali?“

„Kvůli vtipu na Panenku Marii. Oplzlému. On byl odjakživa sprosták. Možná že kdyby se byl přiznal dřív, dnes by ještě chodil.“

Luzia se snažila cestou domů nemyslet na starcova kolena vypadávající z jamek. Nebyla už stejná dívka, jaká stála v čisté zástěře u stolu, ovlivněná lítostí, vztekem nebo něčím stejně zbytečným. Ten večer byl jako sen, sklo vůbec nebylo sklo, ale mýdlová bublina, vzniklá a prasklá v jediném okamžiku. Pokud na to dokáže prostě nemyslet, pak se to možná nikdy nestalo.

Držela se myšlenky na nemyšlení, jako by v rukou opatrně držela tu mýdlovou bublinu. Myslela jenom na mouku, na vodu a na pečení chleba, na žár ohně v kuchyni, na tenoučkou slupku cibulí klouzající pod hrubýma rukama, na plačtivou vůni při jejich krájení. Zaznamenala, jak přišla Águeda, práskání a rachocení hrncí a pánvemi, když se pustila do denní práce. Kuchařčino mumlání působilo konejšivě. Luzia nemyslela na to, že je doña Valentina dnes ráno nepřišla dolů sekýrovat. Nechtěla poslouchat, když se ozvalo zaklepání na dveře, které se hlasitě rozlehlo místnostmi nahore.

Do Casa Ordoño málokdy přicházeli hosté a nikdy takhle brzy.

O dvacet minut později následovalo další klepání, nečekané zabubnování jako klapání kopyt na předním prahu. Luzia sykla, nuž minul česnek a zařízl se jí do ruky.

„Ty pitomá!“ Águeda ji plácla po ruce dřevěnou lžící. „Nezakrvácej zeleninu.“

Luzia si ovázala prst kouskem hadříku a pokračovala v práci. Águeda si teď zpívala, jako by jí Luziina krvavá obětina vylepšila náladu.

Železné klepadlo se ozývalo znovu a znovu. Po celé dopoledne.

Águeda mlaskla jazykem o zuby. „Co se to tam děje? Umřel někdo?“

Možná, pomyslela si Luzia. Možná ano.

„Luzie.“ Do kuchyně se vplížil Valentinin hlas. Dnes ráno měla lehký krok, jako by po schodech dolů tančila, tváře jí v tlumeném světle zářily. „Pojď se mnou.“

Zavedla Luzii do svých pokojů ve druhém patře. Valentina nikdy nepoznala nadšení z očekávání. Mariusovo dvoření byla vážná a krátká záležitost, přípravy na svatbu se nesly v praktickém duchu. Rodičovský dům opouštěla s pompou podobnou stěhování skříně k jiné stěně. Ale teď byla tak nadšená, že se málem vznášela. Nikdy nepoznala opilost, ale tento pocit byl tak nový, tak opojný, že to muselo být stejné.

„Podívej se!“ Mávla rukou nad toaletním stolem posetým složenými kousky papíru, jako by na něj nasněžilo.

Děvče beze slova hledělo na tu hojnost, jako člověk, který nikdy neochutnal cukr a zčistajasna se ocitl na hostině plné dortů.

„To jsou pozvánky,“ vysvětlila Valentina.

„Já vím. Copak si můžete dovolit všechny ty hosty nakrmit?“

Valentina by ji nejradši plácla. Asi by to měla udělat, ale tížilo ji vědomí, že by to nebylo moudré. Nebála se, aspoň si to namlouvala. Šlo jenom o to, že mínila být opatrná, jako když člověk nakládá s kouskem drahé krajky nebo s úchvatnou broží.

Aspoň že se té holky může zbavit. „Dobře. Vrať se do kuchyně a užij si práci u rožně.“

Luzia šla, jako po ničem jiném netoužila. Valentina uvažovala, proč to té přihloupělé holce vlastně ukazovala. Nikdy nepoznala potěšení ze vzrušení a nerozuměla nutkání uvést do toho rozechvělého stavu někoho dalšího, nechápala instinkt rozmnožit své nadšení, nabídnout ho druhému jako číši pití. Začala sbírat pozvánky, které v jejích rukou vypadaly jako drobné bílé holubičky. Skoro cítila, jak jim srdíčka tloučou příslibem. Muñoz. Aguilar. Llorens. Olmeda. Dobrá jména, ne-li přímo skvělá. Rozhodně lepší než to její. Tito lidé Valentinu pozvali jen díky vědomí, že na oplátku pak musí zase ona pozvat je do svého domu a oni zahlédnou ten zázrak. Neměla žádné těžké stříbrné svícny, žádné uhlazené muzikanty, kteří by hostům vyhrávali. Nemůže podávat bažanta ani broskve v šafránu. Má jen Luzii, tu umíněnou a mrzutou holku.

Umíněnou a mrzutou, páchnoucí plesnivinou, oblečenou tak bídně, že by to pohledu na její domácnost uškodilo. Rozběhla se k truhle. Každá urozená dáma by dala Luzii některé ze svých obnošených šatů, ale Valentina neměla nic, co by si mohla dovolit darovat. Krutá pravda byla, že Luzia měla pravdu. Valentina nevěděla, jak všechny ty hosty nakrmí, až bude nucena oplatit jim pohostinnost, a pokud si nemůže dovolit pohostinnost oplatit, nemůže přijmout jediné pozvání. Všechny ty vzácné holubičky odlétnou.

„Půjčím si.“ Ve dveřích stál Marius. Lekla se, až si víko truhly upustila na prsty a musela potlačit bolestné heknutí. Zastrčila si ruce za záda a napadlo ji, že si nepamatuje, kdy naposled viděla manžela ve dveřích své ložnice. „Opatříme maso pro naše hosty.“

Udělala nepatrné pukrle.

„To byla dobrá věc, co se tu stala,“ pokračoval.

Byla rozervaná mezi nadšením z jeho pochvaly a touhou křiknout, že to nebylo jen tak něco, co se *stalo*. Nebyla to Boží ruka, která by pohnula hvězdami nebo seslala na město déšť. To ona, Valentina, uvěřila svému podezření a donutila to děvče, aby odhalilo svůj dar, možná i změnilo jejich osud. Je to rouhání, takhle uvažovat? Hříšná pýcha jí byla stejně neznámá jako nadšení.

„Ona není moc bystrá,“ poznamenala.

„Ani hezká,“ dodal Marius. „Ale to snad ani nemusí být.“

Valentina se přinutila nedívat se na svůj odraz ve skle, na šmouhu své tuctové tváře. Doufala, že má Marius pravdu, že život nevyžaduje krásu, ale vůli.

Ve dnech a týdnech, které následovaly, Luzia nezjistila, jak se donu Mariusovi povedlo zaplatit za svíčky, které dorazily s knoty svázanými dohromady jako bušly pšenice, za jehněčí a vepřové a ryby na plátky, za sladká vína a papírové pytlíky s kořením. Běhala po schodech nahoru a dolů a žasla nad tím, jak rychle se to rozkřiklo, vděčná za večery, kdy doña Valentina a don Marius večeřeli u přátel, ne doma.

Šepot panstva vyslechli sluhové a v umývárkách nádobí a na trzích se začalo klevetit. Doña Valentina má pod svou střechou dívku, která dokáže provádět *milagritos*⁴. Jak moc zázračné jsou ty její zázraky? No, těžko říci. Všechno to může být jenom švindl – ale šikovný švindl. Nestojí snad taková zábava za večer, kdy vám don Marius vypije všechno víno a doña Valentina chabě konverzuje? A tak přicházeli do Casa Ordoño a jedli bídnou dušenou zeleninu a tu trochu masa, které Valentina podávala. Přechkali vlažný vývar a stejně vlažný hovor a pak, když už vytrpěli dost, se paní domu omluvila a přivolala dívku.

4 Malé zázraky.

Každý večer Luzia servírovala ovoce a každý večer byl ně-
kterému z Valentiniých hostů nabídnut štíhlý pohár, jehož
duhové sklo se lesklo ve svitu svíček. Vybraná návštěvnice ho
celá omámená uchopila do rukou a pak – s nervózní hranou
odvahou či s dramatickou sebejistotou hráče vynášejícího ví-
těznou kartu – mrštila pohárem o zem. Ostatní vyjekli a nad-
skočili, jako by se lekli. Jak by mohli být překvapení, když
ten úkon byl nevyhnutelný? Luzia se tomu divila, ale nepta-
la se. Každý večer tleskala nebo dupala, aby zakryla svá šep-
taná slova. Melodie jí vylétala z úst jako jiskry v závanu vě-
tru. Kousky skla zavířily a spojily se dohromady, pohár byl
zase celý.

Každý večer hosté žasli a jásali.

„Jak to dělá?“ chtěli vědět. „V čem je ten trik?“

„Ale, ale,“ říkával don Marius a zářivě se usmíval na Luzii
jako hrdý otec, potukával prstem, jako by udával rytmus hud-
by. „To je její tajemství.“

„Je nemá?“ zeptala se jednoho večera jakási žena. Z uší jí
visely perly velké jako křepelčí vejce.

„Služka, která neumí mluvit?“ ozval se její manžel. „Bože,
takové požehnání bychom potřebovali všichni.“

„Jsi nemá, Luzie?“ zeptal se don Marius vřele jako štědrý
muž vždy připravený rozdávat dary. Bylo to poprvé, co na ni
kdy promluvil a přitom jí nic nepřikazoval, a rozhodně po-
prvé, co ji oslovil jménem.

Luzia nevzhlédla, ale uměla si představit, jak Valentina krou-
tí na klíně ubrousek, svírá látku, jako by tiskla Luzii ruku a nutí
ji promluvit, zabránit trapné chvíli, potěšit dona Mariuse.

„Ne, seňore,“ odpověděla. „Jen nemám co říci.“ Měla toho
na srdci spoustu. O tom řídkém vývaru a perlových náušni-
cích, o ceně soli a o nepříjemném překvapení, že i magie se
může stát dřinou. Jenže nic z toho slyšet nechtěli.

„Mě taková věc nikdy nezastaví!“ zaburácel host a všichni se rozchechtali. Luzia si pomyslela, že kdyby vážně dokázala zázraky, nesmál by se tak uvolněně.

Ten večer rozplétala své paní copy utažené tak pevně, že Valentinin obličej téměř ochabl, když je uvolnila. Kartáčovala jí vlasy kalného odstínu někde mezi blond a hnědou, tu línou řeku protékající jí mezi prsty.

„Tohle nemůže pokračovat,“ promluvila, aniž přerušila rytmus tahů kartáče. Samotnou ji překvapila a potěšila závažnost těch slov.

Valentina ji chňapla za ruku. Nebyla to ruka bohaté ženy. Tu a tam ji musela přikládat k dílu, nebyla úplně hladká. „Bude to pokračovat, jinak tě vyhodím na ulici.“

Avšak Valentinino sevření připomínalo ženu držící se kluzkého lana, vystrašenou, že se pustí a zřítí do moře. Viděla před sebou odplouvající loď plnou hostů, rozzářenou galeonu plnou klepů a potěšení.

Luzia pohlédla své paní do očí v zrcadle. „Já myslím, že byste to neudělala.“

„Co chceš?“

„Peníze.“

„Já peníze nemám.“

„Pak já nemám zázraky.“

Valentina zvedla ruku a vytáhla si z levého lalůčku perlovou náušnici. Nebylo to nic takového jako ty lesklé kusy, které visely z uší jejím hostům, ale byla to jediná perla, jakou kdy Luzia držela v ruce.

Byla jí samozřejmě k ničemu. Kdyby se ji pokusila prodat, obvinili by ji z krádeže. A přece ji pevně svírala v dlani, když ten den usínala na zemi ve spíži. Případala jí jako měsíc, který si utrhla z oblohy, nepředstavitelná věc, poklad, který patří jenom jí.

5. kapitola

Uplynulo deset dní, než se Luzia směla vypravit na mši. Doña Valentina si navymýšlela tisíc úkolů, které je třeba udělat, aby se nedostala z domu.

„Můžeš jít do kostela příští neděli,“ stěžovala si. „To jistě stačí.“

Luzia si prohlížela čerstvě oškubané kousky ptáků připravené k večeři. Na jejich nahotě bylo něco vyčítavého, na těch bledých, poďobaných tělech. V prstech měla ještě křeč z toho, jak je zbavovala peří.

„Mluvíme tu o mojí duši,“ namítla Luzia a ztlumila hlas, jako by ji mohl slyšet sám ďábel. „Ta jistě stojí za to.“

Luzia věděla, že by ji Valentina klidně předala k věčnému zatracení jen za pozvánku ke správnému stolu, ale bylo by tuze špatné, kdyby Luzia nechodila do kostela, ke svatému přijímání, ke zpovědi. V tlumeném světle kuchyně sledovala, jak Valentina promýšlí ten drobný rozdíl mezi malým zázrakem a zločinem čarodějnictví.

„Águedo –“ začala Valentina.

„Já jdu na mši k Svatému Sebastiánovi,“ řekla kuchařka.

„Ale –“

Umlčel ji Águedin sekáček, který řadou rázných žuchnutí uťal hlavy všem ptákům na stole, čímž dala jasně najevo: jsem kuchařka, ne chůva.

„Dobře,“ poddala se Valentina. „Ale žádné loudání. Čekám tě zpátky do hodiny. Nevím, jak ti může zpověď trvat tak dlouho, když se nemáš z čeho zpovídat.“

Luzia uvažovala, že řekne „*mám spoustu vražedných myšlenek*“, ale ovládla se. Za Hualit a zpátky by to do hodiny nestihla, ale stejně se vypraví do kostela. Poklekne-li k modlitbám, aspoň nebude stát na nohou.

Luzia pořád uvažovala o tom, jak se ji Valentina umíněně snaží držet doma. Když zahýbala za roh k Svatému Ginésovi, objevil se před ní muž v sametu a kožešině.

„Señorito?“

„Nechte si své peníze, señore. Jsem poctivá ženská,“ vyrazila ze sebe co nejdůrazněji, vděčná za to, že kolem procházejí lidé. Když boháč osloví služku, může chtít jenom jediné.

„Señorito Cotadová, pracuji v Casa Olmeda a moje paní mě pověřila, ať zjistím, jestli byste neměla zájem změnit místo. Nabídla by vám mnohem vyšší plat a postavení.“

Luzia zpomalila. „Vy mi nabízíte práci?“

„Moje paní vám ji nabízí.“

„Je to slušný dům?“

„Nanejvýš slušný.“

„Rozmyslím si to,“ řekla Luzia. Ta slova měla divnou příchuť, protože se jí ze všechno nejvíc chtělo vykřiknout *ano*.

Ve vedlejší ulici viděla, jak se vůz nakládá zbožím a nábytkem, další věci se vyhazují na ulici. Napadlo ji, že snad někdo zemřel, pak ale zaznamenala, že muži vyklízející dům patří ke zřízencům inkvizice. Sekerou rozlomili víko zamčené truhly a lidé kolem pospíchali se sklopenými hlavami, aby se od té záležitosti dostali co nejrychleji pryč.

„Knihy a listiny,“ konstatoval jeden z nich. Zvedli truhlu na vůz, budoucí důkaz v soudním procesu.

Bud' vděčná, říkala si, když usedala, vstávala a klekala si v úzké kostelní lavici u Svatého Ginése. *Mysli na Casa Olmeda. Nové místo u bohatší rodiny, lepší plat.* Sevřela v ruce perlu, kterou schovávala v kapse. Možná že jí tuhle cestu otevřel sám Bůh.

Myslela na knihy, které ti muži uložili na vůz. Co se s nimi stane? A co bude s osobou, která je shromáždila a pečlivě uložila do truhlice, která se možná už nikdy nevrátí domů? Mučení, vyhnanství, odsouzení ke službě na galérie nebo vězení, přesun do kláštera, smrt. Všechno to bylo děsivé. Všechno to bylo možné. Jenže v Madridu byla k vidění i spousta jiných mizerných osudů a ty neměly s inkvizicí nic společného.

Blanca Cotadová se zhroutila a zemřela v nemocnici pro chudé, než ji Luzia nebo její otec stačili najít a přihlásit se k ní. Nechtěla teď myslet na matku, uvažovat, kdo umyl její tělo, nebo jestli se její duše bránila modlitbám proneseným nad mrtvolou. *Levejat hamet*, zašeptal otec, když ji nesli s dalšími chudáky z nemocnice do kostela, zabalenou ve lněné *mortaje*⁵, jako když si pavouk obalí mouchu.

Levejat hamet. Micva. Micva. Rozerval si košili na těle a křičel stále hlasitěji, až ho Luzia v hrůze odtáhla. *MLč*, prosila ho, spílala mu, slzy se jí valily z očí. *MLč, nebo odvedou i tebe.* Byla moc mladá na to, aby chápala, co se děje. Věděla jenom, že matčino tělo mají kněží, a pokud bude otec mluvit dál, někdo ho uslyší. Ta slova se budou šířit jako rozlézající se skvrna, až dolehnou k uším inkvizitorů.

Luzia tu vzpomínku zahнала. Smutek nebyl zdaleka tak špatný jako hanba, jakou cítila, když pomyslela na to, jak se otec hrbil u zdi, oči se mu leskly a rty dál mumlaly zakázané fráze. *Já takhle neskončím.* Ne jako matka, nacpaná pod dlažbu

5 Pohřební rubáš.

kostela, ne jako otec, hozený do neoznačeného hrobu. Natáhla se po vlákně naděje, které se jí před chvílí ocitlo na dosah.

„Casa Olmeda,“ zašeptala si pro sebe a vydala se zpátky ke dveřím kostela.

Kolem pasu jí sjela ruka, pevně ji sevřela, možná způsobila modřinu. „Doufám, že máš ze sebe radost, *milagrero*⁶.“

„Hualit?“

Teta varovně zasyčela a vtáhla ji do jedné z kaplí, obvykle zamčených za železnou brankou. Nad oltářem se tyčil mohutný kříž, Panna Marie vlevo, Jan Křtitel vpravo, oba obklopení svatými a mučedníky. Hualit byla vystrojená jako Catalina de Castro de Oro, zahalená v dlouhém černém sametovém plášti. Pod špičatou bradou se nadýmal krajkový křezlík, tvář nad ním vypadala jako zářivá perla, husté kudrnaté vlasy se nějak podařilo úhledně vyčesat nahoru.

„Mluví o tobě všichni *hidalgo*⁷ a *caballero*⁸ v Madridu,“ zašeptala Hualit horečně. „Co to do tebe vjelo za šílenství, že ses pustila do takové hry?“

Luzia vyškulbla tetě paži ze sevření. „Snažím se vydělat trochu peněz a zajistit si lepší pozici. To je všechno. Paní z Casa Olmeda mi nabízí zaměstnání ve své domácnosti.“

Hualit se uchechtla. „Ta nudná bába? Mohla bys dopadnout mnohem líp než s Vitorií Olmedovou.“

„Nemuset spát na udusané hlíně by bylo jistě lepší, ne?“

„Pokud se v těch tvých zázracích objeví jenom náznak kacířství, inkvizitoři se tě chopí a pošlou tě do Toleda na soud.“

„Jak jinak si mám poradit? Tolikrát jsi říkala, že nejsem žádná krasavice. Nemám žádné nadání, až na tu trochu...“

6 Milagrera – ta, která činí zázraky.

7 Nižší šlechtici.

8 Páni.

Hualit využila jejího zaváhání a skočila jí do řeči. „Jak bys to nazvala, Luzie? Chceš předstírat, že s tebou, s osobou té tvé kalné krve, mluví anděl? Řím už tlačí na ukončení studia astrologie a proroctví.“ Pohlédla na oltář, jako by ji svatí poslouchali. „Zázraky přísluší církvi. Ne služkám a pouličním věšt-cům. Nejsi žádná požehnaná, která koná boží práci.“

Luzia cítila, jak jí vzadu v krku sedí divoký vztek, bolest, která by se mohla proměnit v dětinské horké slzy, pokud si nedá pozor. Dlouze se nadechla, pokoušela se spolknout hořkou směs paniky, vzteku a čehosi, co nemělo jméno, ale podobu ptáka, ztraceného v trámovém domu, pátrajícího, jak vylétnout k nebi.

„Nemůžu zůstat tak, jak jsem,“ vypravila ze sebe. „Už teď mám křivá záda od věder vody, praní a košů jablek. Zestárnu, než vůbec stihnu být mladá.“

„My ženy můžeme dopadnout i hůř.“

My ženy. Jako by ony dvě byly stejné. Nebyl to jen rozdíl postavení a pohodlí. Ona a Hualit nebyly ani jako hýčkaný pes s hedvábnou dečkou vedle toulavého psiska slídícího po zbytcích ve smetí. Nebyly dokonce ani ve stejné třídě tvorů. Luzia žila jako krysa a její jednou možností bylo zůstat v skrytu, jinak jí hrozila smrt. Kolikrát si před Hualit stěžovala na svou bídnou situaci? Ale nic se nezměnilo, nebyly žádné perly ani nabídky od šlechtických paní domu, dokud se neodvážila vylézt z kuchyně a nechat se vidět.

„Říkáš, že jsou horší věci, *tío*⁹. Já zase tvrdím, že rychlá smrt je lepší než pomalá.“

Hualit protočila panenky. „Nehrozí ti, že z té dřiny umřeš. Myslíš si, že znáš útrapy, ale muži mají dar nacházet nové a nové cesty, jak nechat ženy trpět. Pokud tě neobviní

9 Teto.

z čarodějnictví, označí tě za judaistku. Pochoduješ na šibenici, a ještě si přitom hvízdáš.“

„Konvertita není totéž co žid.“

Hualit zařala zuby. „Pro ně ano, na to nezapomínej. Myslíš si, že jenom proto, že nás ponořili do vody a kněz nad námi něco zašeptal, nás považují za pravé křesťany? Jsme pro ně jako jed. Jako něco, co museli spolknout a co užírá samotnou podstatu toho, co jsou. Předvedla jsi jim svoje malé triky. Tím to musí skončit.“

„Bojíš se o mě, nebo o sebe?“

„V mém širokém srdci je dost místa pro nás obě.“

„Nikdo neví, že jsem tvá neteř.“

„Kolikrát se tě inkvizitoři zeptají, než jim vyklopíš, kdo jsem a kde žiju? Než zjistí, že máš v krvi poskvrnu židovství? Copak nevidíš, kam tohle vede? Kde je tvůj strach, Luzie?“

Pořád byl v ní, živý a svíjející se, budil ji v noci jako vřeštící nemluvně. Jistěže se bála. Ale nelitovala. Ne, pokud z toho může vykřesat nějaké štěstí. Její matka s otcem se vytratili ze světa, jako by je něco pohltilo, jako by tu nikdy nebyli, neoslavování, neopěvování, neoplakávání nikým než Luzií a Hualit. Líp žít ve strachu než ve věčné nespokojenosti. Líp se odvážit na tuto novou stezku, než pokračovat v tom pomalém zasmušilém pochodu po cestě, která jí byla vybrána. Přinejmenším scénérie kolem bude jiná.

Sáhla do kapsy a vytáhla Valentininu perlu. „Můžeš mi tohle prodat?“

Hualit vzala náušnici a podržela ji na světle. „Ty vážně pracuješ pro chudáse, co? Tohle je šmejda.“

„Můžeš to pro mě prodat?“

„Je to šmejda, ale přece jen perla. Neukradla jsi ji, že ne? Kradené šperky prodávat nebudu. I mí přátelé mají své základy.“

„Byl to dárek.“

„Spíš chceš říct úplatek.“

„To záleží na tom, koho se ptáš,“ odsekla Luzia.

„Co uděláš s penězi?“

„Ještě nevím.“

„Jistěže nevíš.“

„Koupím si klobouk s pštrosím perím.“

„To už můžeš ty peníze rovnou hodit do řeky.“

„Pak budu spokojená já i ryby.“

„Na chvíli.“

„Může někdo čekat víc?“

„S tou tvou novou slávou se z tebe stala filozofka.“ Hualit si vložila náušnici do kapsy. „Prodám ji a za dobrou cenu, ale už žádné *milagritos*.“

Luzia neřekla nic. Nemínila lhát před Pannou Marií a všemi svatými, kteří na ni shlíželi.

Hualit si povzddechla. „Obejmi mě, Luzie. Honem, než nás někdo uvidí. A netvař se tak mrzutě. Tím zestárneš spíš než od nějaké dřiny.“

Luzia se nechala stáhnout do tetiny náruče. Vlasý jí voněly po mandlích, a když se odtáhla, čekala, že uvidí, jak se Hualit usmívá. Avšak výrazu v tetině tváři tak docela nerozuměla. *Tía* měla přimhouřené oči, jako by se trápila nad domácím rozpočtem nebo se jí nezamlouval střih šatů.

„Už žádné *milagritos*,“ opakovala Hualit.

Jen pár, vyjednávala Luzia v duchu. Jen na další perlu, na šanci zajistit si zaměstnání u Vitorie Olmedové. Smí snad chtít pro sebe víc. A i kdyby nesměla, najde si cestu, jak to získat.

Časem Luzia pochopí, že co se týče čehokoli, co stojí za to mít, není nikdy žádné *dost*. Bude uvažovat o cestě, kterou před sebou viděla, a jak moc se pletla v tom, kam ji zavede.

Dnes se na tetu jen usmála a řekla: „Nakonec je ty moje triky omrzí a já se vrátím k bídnému životu služky.“

„Pokud budeš mít štěstí,“ doplnila Hualit a postrčila Luzii brankou ven z kaple. „Naše rodina nikdy štěstí neměla.“

6. kapitola

Když se Luzia vrátila domů, pomohla Águedě odstranit z ptactva broky. Zastrkala jim pod kůži hřebíček, vypala jim měkká břicha rybízem a kousky vepřového, svázala jim nohy provázkem a nabodla je na rožeň tak těžký, že ho musely s kuchařkou zvedat společně. Zatímco Águeda cedi-la lepkavou šťávu z granátových jablek na omáčku, Luzia pomalu otáčela roštěm, dost vysoko nad plameny, aby se ptáci opekli a nespálili se. Z horka měla tvář zružovělou a lesklou. Zanedlouho je potřel medem a vínem, aby zezlátlí a vypadali lákavě.

Ptákům bylo jedno, jestli jsou pečení či syroví, zda mají těla měkká a studená nebo osmahlá a šťavnatá. Bylo jim už dávno lhostejné, co s nimi oheň udělá. Slýchala o kacírích a čarodějnicích, které upalovali zaživa spolu s židy a muslimy podezřelými z toho, že vyznávají svou víru i poté, co byli pokřtěni. Skončil tak i její vlastní praděd, aspoň podle toho, co jí řekl otec. I lidé byli proměněni ohněm a jejich upálení změnilo něco v přihlázejících, v davech, které se shromáždily, aby se modlily a byly očištěny od temných sil ve svém středu. Luzia nechtěla skončit tak nešťastně, ale při pohledu na umouněný lem svých šatů a nohy hrubé jako kopyta musela uznat, že jak popel, tak utrpení zná zblízka.

Příliš ctižádosti, varovala ji matka, když jí vyprávěla příběh jejího narození a toho, jak město plakalo pro královnu. *Příliš*

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Familiár.***

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.